

דגלנו אינו דגל שחור, בעל גולגולת מתים ועצמות צלובות

חזרה למקום הפגוע

אחת המטרות המוצהרות של הרביעייה בגוף שריון שמירי-רפול, בצאתם להרפתקה הלבנונית, היתה להרוס את "תשתית המחבלים" הזאת, והדבר אכן הושג. אשיף המדיני לא נפגע, והוא ממשיך לפעול. אבל היכולת להטיל מרות על חוליות הפיגוע אכן נהרסה.

לפני שש שנים אמר לי בקאהיר אחד מגדולי הוגי הדעות המצריים, מוחמד סידאחמד: "תורו לאלוהים שקיים אשף עם אשף אפשר להידבר ולהגיע להסכם. אבל אם אשף ייעלם, תתסרק ההתנגדות הפלסטינית לאלף רסיסים, וכל רסיס כזה יפעל באופן עצמאי. זה יהיה בשבילכם גיהנום!" האם מעידה הטיפת האוטובוס כי תהליך זה כבר החל?

מן הצד הפלסטיני אל הצד שלנו. שיטת הפעולה של כוחותינו מעוררת כמה שאלות מקיפות. אסור להסתיר אותן, ואסור להשאיר אותן בלי מענה.

מכיוון שזה נוגע לכולנו, לגורלנו, למוסר הלאומי שלנו, לעתידנו בארץ הזאת, לתרבותנו בעיני עצמנו ובעיני העולם, אסור לטאטא את הדברים אל מחתת לשיחה של השתקה. זה גם לא יצליח, ושום צנזורה בעולם לא תהיה מסוגלת לכך. השאלה הראשונה היא: עד לאיזו מידה מותר לסכן את חייהם של בני עירובי ישראלים, בניסיון להלין אותם?

היכן הגבול ההגיגני? עד לאיזה גבול מותר לקבל סיכון? וכל מי שרוצה לחוות על כך ריעה, חייב להימנע לעצמו שהוא עצמו, או אשתו, או ילדיו, נמצאים בתוך האוטובוס!

היכן הופך הסיכון לבלתי-יקביל? הדבר לא סוכם מעולם, ובוודאי לא כפורום לאומי רציני. השאלה נשאלה אחרי שמשוה ריין ציווה להסתער על בית-הספר במעלות, שבו הוחזקו הילדים ככני-ערובה. היא נשאלה גם אחרי פרשת הספורטאים הישראליים במינכן. עד היום גנויים הרוחות של הנתיחות-האחר-המות שקבעו אם נהרגו הספורטאים על-ידי הטוריסטים או על-ידי השוטרים הגרמניים.

במיקרה הזה, ברור לחלוטין כי החיילת אירית פורטוגו נהרגה, וכל הפצועים נפגעו על-ידי אש ישראלית. החוטפים פשוט לא הפעילו שום נשק, כמה מן הפצועים נפצעו עוד בראשית הערב על-ידי אש שנורתה על האוטובוס — לא על הגלגלים, אלא על גוף האוטובוס הנוסע, שהיה מלא נוסעים ישראלים. מי שעשה זאת — האם פעל על פי שיקול נבון? בהתאם להוראות? שאר הפצועים, ואירית פורטוגו, נפגעו בשעת ההסתערות. גם זה מעורר שאלות.

בניגוד למקובל, לא הציג צה"ל אחרי הפעולה את הנשק שהיה בידו החוטפים. גם תוכן מזוודת ג'יימס-בונר שעליה רובר, לא הוצג.

איני מתכוון לשבת בכורסה ולחרוץ דין על נושאים מיבצעיים אלה. אבל אני מעלה את השאלות, ואני תובע תשובות עליהן. מה מותר? מה אסור? מי מחליט? היכן? אילו שיקולים מיבצעיים ומוסריים קובעים? אני יודע שיש שיקולים כבדי-משקל לכאן ולכאן, שיש כאן ברירה אכזרית בין אפשרויות רעות. אבל כאזרח המדינה הזאת אני תובע תשובה שתשכנע אותי, לפחות, שאכן היה דיון ברמה מתאימה, שכל ההיבטים המעשיים והמוסריים נלקחו בחשבון כראוי, וכי ההחלטה לא התקבלה מתוך רגשות, קנאות, שיקולי יוקרה ומאצ'יזם. שלא לדבר על שיקולים פסולים יותר.

עומת ההיסוסים שלי לגבי השאלה הקודמת אין לי שום היסוס לגבי השאלה הבאה. היא נוגעת לסופם של החוטפים. אלה הן העובדות, שאין עליהן שום ויכוח: אחרי גמר הפיגוע הודיע הרדיו כי שני מחבלים נהרגו ושניים נלכדו חיים.

בעבור כמה שעות, הודיע הרדיו כי כל ארבעת המחבלים נהרגו בעת ההסתערות. לא נמסר שום הסבר להודעה הקודמת, כאשר התעוררו בכל העולם הספקות, באה גירסה שלישית, הסותרת את הקודמת: ששני מחבלים נסצעו בעת ההסתערות, ולאחר מכן, מתו מסיצ' עיהם.

הצלמים במקום, וביניהם צלמת העולם הזה ששהתה במקום כמשך כל הלילה והבוקר, ראו כיצד אחד החוטפים נלקח על-ידי חיילי צה"ל מהמקום אחרי ההסתערות, כשהוא הולך על רגליו ולא ניכר בו שום סימנים של פציעה. אף עד-ראייה אחד לא ראה במקום אחרי ההסתערות חוטף פצוע, ולא הגשת עזרה ראשונה לחוטף פצוע. שום חוטף פצוע לא הגיע לשום בית-חולים.

מאמנת ולא הוכנו למיבצע הזה באופן מיקצועי ושיטתי. אין להניח כי הלילה זו אורגנה ותורכבה על-ידי גוף מיקצועי לקראת המשימה.

אכן, מסופקני אם הארבעה היו בכלל שייכים לאחד מאירגוני הפידאיון, ואם היו שייכים — ששייכות זו היתה לא יותר מאשר פורמלית.

ההורעה של החיות העממית לשיחרור פלסטין, בראשות ג'ורג' חבש, שקיבלה על עצמה את האחריות לפיגוע, אינה אמינה. היא באה במהירות רבה מדי, כאשר בכלל לא היתה אפשרות לבעליה בדמשק לדעת מה אירע כאן. מהירות דיווח ותגובה כזאת מתאימה לצבא סדיר, בעל רשת-קשר משוכללת ביותר, ולא למחתרת רופפת מסוג זה. על כן נראה שהיתה זאת התפארות-שווא. כל זה יוצר תמונה מראינה ביותר, העלולה להעיד על מיפנה בציבור הפלסטיני.

יתכן מאוד שארבעת המבצעים של פיגוע זה לא נשלחו על-ידי איש ולא נשלמו על-ידי איש — אלא שהיתה זאת התארגנות ספונטאנית של ארבעה צעירים, שהשיגו איכשהו נשק בלשהו, ושהגו את

יתכן מאוד כי חטיפת האוטובוס בדרך לאשקלון, שאירעה כמה ימים לפני חגי-הפסח, היותה מיפנה בתולדות המדינה. אף כי לא היה זה הפיגוע החמור ביותר בשנים האחרונות, ובוודאי לא הפיגוע היעיל ביותר, היו בו תכונות שהעידו על שינוי מהותי בשינוי הצדדים. העזנו לרמוז על כך לפני שבוע, כאשר ההתרגשות עוד היתה בעיצומה, וכאשר יד הצנזורה מנעה דיון חופשי. חובה היא על כל ברידעת לרדון עתה באירוע זה ככובד-ראש, ולבחון את ההיבטים המוסריים. המדיניים וההסתברתיים של אירוע זה.

הדפיכל: הצד הפלסטיני. הדבר הראשון הבולט לעין הוא הרמה החובבנית של החיטפים.

לא היתה זאת חוליית-פיגוע מאומנת היטב. הפועלת על פי תוכנית מגובשת, והמצויידת בכלי-הלחימה המתאימים לביצוע משימתה. אמנם, בשום פיגוע בעבר, ובכלל זה הפיגועים הסנסציוניים, שהטביעו את רישומם על חיי ישראל, לא בלטה

אל השדה החשוך

תמונה זו צולמה דקות מעטות אחרי ההשתלטות. בתמונה נראים ארבעה חיילים (מאחור)

רמה מיקצועית גבוהה של התוקפים. בשנים האחרונות לא חסרו במחנה הפלסטיני צעירים המוכנים לצאת למשימות-התאבדות, אך מבחינת כושר-הביצוע לא הגיעו לרמה של המחתרות העבריות בשנות ה-40, או המחותרת הקאתולית בצפון-אירלנד. אולם חוטפי האוטובוס היו חרוקים אף מן הרמה הרגילה של חוליות-הפיגוע. הדבר בלט בכל שלבי הפיגוע. בין השאר:

- לחוליה לא היה הנשק הררוש למשימה כזאת, כגון תתי-מיקלעים, רובים ואקדחים.
- החוליה לא היתה נחושת-החלטה, ונראה שגם מטרתה היו מבלבלות.
- החוליה הניחה לאדם אחד לרדת מן האוטובוס, ולאחר מכן, אחרי שכבר חשפה את עצמה, הניחה לאשה לרדת. בכך איבדה את מומנט-ההפתעה, שהוא צורך חיוני להצלחת פיגוע, ואיפשרה את הזעקת כוחות-הביטחון בעוד מועד.
- החוליה הניחה לכוחות-הביטחון למשוך את הדברים עד הבוקר, על-ידי ניהול משאומתן בלתי-רציני, והכנסת מכשירים רפואיים ואוכל לאוטובוס. הדבר הרדים את עינותם של החוטפים ונתן לכוחות-הביטחון את כל האפשרויות לתיכונן מוקדם של מיבצע-החילוץ.
- ברגע המכריע לא הפעילו החוטפים גם את הנשק הרל שהיה להם. למעשה, הם לא הפעילו את הנשק שלהם בכלל, בכל מהלך הפיגוע.

מן העובדות האלה נובעות כמה מסקנות. ראשית: ארבעת הצעירים האלה לא היוו חוליית-פיגוע

מובילים את אחד החוטפים. אחרי החייל השני מימין (בקבוצה המובילה) נראית למטה רגלו של החוטף במינכנסיים כהים.

הרעיון לבצע את הפיגוע הפשוט ביותר שיכלו להעלות על דעתם, תוך נכונות להקריב לשם כך את חייהם.

אם כן, זהו את המבשר רעות.

הדרי נשק פרימיטיבי מצוי בארץ בשפע, בעיקר הודות לגנבים יהודיים. חוליות מסוג זה אינן כסופות גם לשום שיקול פוליטי. הן פועלות מתוך תיסכול, יאוש או שינאה, ואינן ממתנינות לספקרדה מצד הנהגה בלשהו. שום הנהגה, המוררכת על-ידי שיקול פוליטי, גם אינה יכולה להפסיק את פעולותיהם.

והי אחת מתוצאותיה של מילחמת-הלבנון, אשר יוזמה והמכרכים עליה כוודאי לא לקחו אותה בחשבון. כל עוד היתה קיימת בלבנון, "תשתית-המחבלים", היתה ההנהגה מסוגלת לשלוט על אירגוני-הפידאיון השונים.

שליטה זו הוכיחה את עצמה כאשר השיג פיליפ חביב בקיץ 1981 הסכם בלתי-שיייר להפסקת-אש בין ממשלת-ישראל ואש"ף. להפתעת הכל, הצליחו יאסר ערפאת והנהגה המרכזית של פת"ח להטיל את מרותם על כל האירגונים ובמשך 11 חודשים לא נפגע אף ישראלי אחד מפעילות עוינת כגבול הצפון. היתה זאת הפגנה מרשימה של יכולת "תשתית-המחבלים" להטיל מישמעת על כל האירגונים המסונפים לה.